

Секція 4. Теорія і методика професійної освіти
КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СКЛАДОВІ МОДЕЛІ
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Пушкар Т.М.

Житомирський державний університет імені Івана Франка,
викладач

Комунікативні технології у професійній підготовці майбутніх учителів філологічних спеціальностей передбачають визначення комунікації як основного смислового їх компонента, що, у свою чергу, може бути представлене як:

- форма організації мовного середовища у ВНЗ, що сприяє професійній підготовці майбутніх учителів філологічних спеціальностей до міжособистісної взаємодії;
- конструювання смислового символічного простору, пов'язаного з тезаурусом професійної підготовки вчителя-філолога.

Комунікація як наратив (тобто **наративна комунікативна технологія**) передбачає комунікативну взаємодію у вигляді монологічного індивідуального оповідання, розповіді історій тощо. Наратив при цьому виступає способом передачі норм соціально-професійної життєдіяльності, допомагає створити мовне середовище, яке дозволяє конструювати майбутню професійну діяльність і сприяти професійній само ідентифікації особистості майбутнього вчителя-філолога.

Другим прикладом комунікативних технологій у професійній підготовці майбутнього вчителя-філолога є **комунікативні дискурсивні технології**. Дискурс – це комунікативна технологія, сутність якої полягає в інтерсуб'єктивному розумінні людей, які належать до спільного простору – у нашому випадку навчально-виховного простору ВНЗ. Дискурс, як свідчать наукові дослідження (Ф. Бацевич [1], Н. Гез [2], Г. Коберник [3] та ін.), може бути окреслений як вільна комунікація в єдиному смисло-символьному

комунікативному просторі, або ж як сам означений комунікативний простір. Дискурсивні комунікативні технології передбачають задоволення взаємних очікувань учасників комунікативної взаємодії (викладачів і студентів). Основною вимогою реалізації дискурсивної комунікативної технології є навички володіння мовою, а також знання умов і обмежень соціально-професійного простору. Важливим для нас є наявність у межах дискурсивної комунікативної технології комунікативної спільноти, яку представляють, насамперед, викладачі і студенти.

Дискурсивна комунікативна технологія передбачає активне використання **діалогу**, з яким пов'язаний процес формування комунікативно компетентності майбутнього вчителя-філолога як основи підготовки до міжособистісної взаємодії. Комунікативна компетентність майбутнього вчителя-філолога тісно пов'язана з набуттям досвіду толерантності, поваги до співрозмовника, вміння приймати думку іншої людини (дитини), вміння викладати свої думки так, щоб було зрозуміло іншим; постійним самовдосконаленням у майбутній професійній діяльності. Сукупність зазначених вмінь та якостей можна ефективно формувати при допомозі *діалогічного навчання* як методики та діалогу як форми навчального процесу, що активно використовується в процесі професійної підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей, особливо майбутніх учителів іноземної мови.

Третім типом комунікативних технологій, які є ефективними у професійній підготовці вчителя-філолога, можемо назвати **соціосеміологічну**, що передбачає реалізацію певних **комунікативних текстових технологій**, які мають справу зі знаком – текстовим чи символічним, віртуальним. В основі означеної технології, як свідчать наукові розробки (О. Ільченко [4], Н. Кравченко [5] та ін.), лежить діяльність майбутнього фахівця з текстом чи іншими знаковими утвореннями. При цьому комунікативна взаємодія передбачає сформованість навичок роботи з текстами професійного характеру, які стануть основою комунікативних

технологій у майбутній професійній діяльності. Текстова діяльність як технологія передбачає набуття навичок сприйняття, інтерпретації, створення текстів.

Четвертий тип комунікативних технологій, які ефективно можуть застосовуватися в професійній підготовці майбутнього вчителя-філолога – це сучасні **інформаційно-комунікаційні технології**, специфіка яких полягає у необхідності застосовувати сучасну техніку (персональні комп'ютери та іншу комп'ютерну техніку, Інтернет-ресурси, соціальні мережі) для ефективної міжособистісної взаємодії учасників освітнього процесу ВНЗ. При цьому означені технології використовуються двояко: як засіб навчання та як засіб спілкування. У контексті проблеми нашого дослідження має значення і перша і друга можливості використання інформаційних комунікативних технологій.

Сучасні інформаційні технології в освіті можуть використовуватися також для планування й організації навчального процесу, для створення презентацій навчальних курсів та окремих занять, для організації он-лайн спілкування учасників освітнього процесу та ін.

Підготовка майбутніх учителів філологічних спеціальностей до міжособистісної взаємодії за допомогою інформаційних комунікативних технологій може здійснюватися завдяки реалізації основних напрямів використання комп'ютерної техніки в професійній підготовці фахівців, а саме:

- 1) використання сучасних інформаційно-комунікативних засобів як засобів навчання, які дають можливість вдосконалювати процес професійної підготовки майбутнього вчителя-філолога;
- 2) використання означених технологій з метою творчого розвитку особистості майбутнього вчителя-філолога;
- 3) організація міжособистісної взаємодії під час занять та в поза аудиторний час за допомогою комп'ютерної техніки;

- 4) використання засобів сучасних інформаційних технологій для між особистісної взаємодії студентів у час дозвілля;
- 5) інтенсифікація управління навчальним процесом у ВНЗ та оптимізація введення змін у зміст професійної підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей.

Таким чином, нами проаналізовано можливості основних комунікативних технологій, які можуть бути застосовані у професійній підготовці майбутніх учителів філологічних спеціальностей до міжособистісної взаємодії. На підставі теоретичного аналізу джерел та власної практики викладання іноземної мови встановлено, що найбільш ефективними комунікативними технологіями можна вважати: наративні комунікативні технології; комунікативні дискурсивні технології; соціосеміологічні технології, що передбачають реалізацію певних комунікативних текстових технологій; інформаційні комунікативні технології. Окреслені технології стали основою для проектування й реалізації моделі готовності вчителів філологічних спеціальностей до міжособистісної взаємодії засобами комунікативних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник / Ф. С. Бацевич. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
2. Гез Н. И. Формирование коммуникативной компетенции как объект зарубежных методических исследований / Гез Н. И. // Иностранные языки в школе. – 1985. – № 2. – С. 17-24.
3. Коберник Г. Формування професійної майстерності майбутнього вчителя в умовах діалогічного навчання / Галина Коберник // Проблеми підготовки сучасного вчителя : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини [ред. кол. : Побірченко Н. С. (гол. ред.) та ін.]. – Умань : ПП Жовтий, 2010. – Вип. 2. – С. 7-13.

4. Ільченко О. М. Етикетизація англо-американського наукового дискурсу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец. 10.02.04 "Германські мови" / Ольга Михайлівна Ільченко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2002. – 37 с.
5. Кравченко Н. К. Міжнародно-правовий дискурс: когнітивно-комунікативний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец. 10.02.15 "Загальне мовознавство" / Наталія Кимівна Кравченко ; Київ. нац. лінгв. ун-т. – К., 2007. – 32 с.